

МАКЕДОНСКО СОНЦЕ

ЕКСКЛУЗИВЕН ФЕЛТОН

**МАКЕДОНСКАТА ИСТОРИЈА
ПИШУВАНА НИЗ ПАРИТЕ**

Пишува: Ангелина МАРКУС

Тоа што треба да се знае за парите, од нивната појава до денес, е дека на некој начин тие изразуваат самостојност иако ја одразуваат севкупната поврзаност во општеството. Сите функции на парите појавени во древните времиња во Македонија биле добро познати и добро применети, но најмногу биле во голема мера распространети. Не е за верување дека први пари биле персиските, оние на Дарие I, кога се знае дека златото и среброт тие повеќе го употребувале за накит. Еден едикт од 493 година укажува на тоа како прв пат биле воведени персиски сребрени пари, а тоа е многу подоцна од воведувањето на македонските. За време на владеењето на Селеук кон крајот на IV век сè уште постоел отпор кон печатењето пари од сребро. Тоа е отпор кон владеењето на Македонците со државата и воведувањето нови мерни мерења:

на вредноста на самата пара.

Кога Филип II ја обединил Тракија како земја без кралеви, во 356 г. го формирал градот Филипи во близина на Пангајските златоносни планини, чиј сопственик бил Тукидид, против кого Атина применила острахизам (прогон) и тој животот го завршил во Пела кај Архелај.

Македонците од Пангај ваделе 1.000 таланти чисто злато. Тоа било тежина од 30.000 тони годишно. Сè се претворало во златните пари статери, кои Филип II во неверојатно големи количества ги уфрлил во промет. Страбон им забележал на Атињаните дека немало да бидат победени ако не се полакомеле по македонското злато. Изгледа, и без било какви забелешки Филип II веќе ја запечатил судбината на сите град-државички кои не биле толку богати да коваат златни пари како македонските. Некои едвај пред тоа можеле да коваат по некоја сребрена пара. Кога Филип II го внел златото

МОНЕТАРНИОТ СИСТЕМ ВОСПОСТАВЕН ОД ФИЛИП II ПРЕТСТАВУВА СВЕТСКИ СИСТЕМ НА ФУНКЦИИТЕ НА ПАРИТЕ

"Барајте чисто сребро без печати", велеле. И Атина на сојузничките градови им забранувала да употребуваат македонски пари. Подобро било да употребуваат некој амблем на градот, кој подоцна би бил грб како заштитен знак на градот, на пример Ут. И за едните и за другите тоа е задоцнета мерка кога македонските пари вршеле светска функција. Наместо "чисто сребро" во шипки македонските пари ја испишувале картата на економската географија на светот и нема култ, симбол или лик на живи луѓе кој не е одбележан на нив. Ако некои пишувањани извори молчат за историските настани, парите тоа го искажуваат. Кај македонските владетели вредноста се одредувала според видот и тежината на металот, како и авторитетот и моќта на царот. Во техничка смисла процесот на леење, ковање, втиснување легури обликувани како ремек дела на ликовната уметност, ги прави македонските пари ремек дела во нумизматиката. Со таков квалитет во македонските царства се јавиле банки за

заем на пари со камата. Така се богателе еврејските трговци, тргувајќи со македонски пари.

Пред да се појават парите размената се вршела со жито, кожа, риба, животни и не можело да се изрази вистинската вредност со случајна размена или трampa, во принцип: дај ми за да ти го дадам тоа што ти треба. Аристотел прв укажал на тоа дека има некоја соизмерливост на вредности меѓу една кола, една кука или орудие и тоа е човечкиот труд вложен во работењето. Тогаш веќе Филип II со Аристотел го направиле најсовршениот монетарен систем, кој ги истиснал од употреба сите други пари. Ги задржал старите македонски симболи и ги дополнително ја засилил брзината на циркулација и со тоа создал можност да се натрупуват пари, кои му биле потребни за оружје, награди, поткуп и правење раскошни златни предмети и украси, како израз за збогатување на државата, потврдено со раскошни градби на царски палати. Најмногу интервенирал на одредувањето

од 1.000 таланти за да кова статери од 12 грама, тоа значело ковање на 2.500.000 монети секоја година. Талантот им одговарал на златните шипки во резервите на банките, кои ја гарантираат вредноста на паричните единици.

Македонските златници станале општопризната и единствена пара, која доспевала и до најоддалечените острови и крајбрежја. Целиот тогашен познат свет бил покриен со единствен македонски паричен систем. Филип II го преплавил светот со живи златни пари. Дотогаш никој тоа не можел да го стори како што сега се прави, пропаѓање на банките со сидање лажни пирамиди, без покритее. Пуштањето големи количества пари во промет со цврсто покритее ги зацврствувало економските односи.

Со тоа бил изменет односот на златото и среброт, со пад од 1:12 на 1:10 и така зајакнала парата, поевтинило производството за да се задоволи растечката економска моќ во Македонија. Се исполниле сите планови на Филип II и во војува-

Македонските златници станале општопризната и единствена пара која доспевала и до најоддалечените острови и крајбрежја. Целиот тогашен познат свет го покривала со единствен македонски паричен систем. Филип II го преплавил светот со живи златни пари.

Тоа што го зацртал Филип II во системот на македонските пари опстојувало и се применувало кај сите македонски династии. Општиот Филипов принцип е применет и во денешните македонски пари, особено кај симболите, и во светски размери дополнет со кредити.

На македонските пари прв пат бил ставен лик на жив цар, на Александар. Филип II прв пат создал цврст монетарен систем заснован врз производни и економски мерки. Македонските пари прв пат во светот се појавиле во функција на девизи и натрупано богатство. Македонското грне со пари сè уште се откопува на широк простор до каде што одеа и живееле Македонци во период од неколку милениуми. Секоја држава која сака да стане светска сила се огледува во древна Македонија.

њата и во Олимпијадата и со раѓањето на синот Александар. Во негова чест бил ископан прочуениот Филипов статер со коњаник кој поздравува, како тоа да е поздрав на успехот на Филип II. Економското значење на тој потфат е од непроценлива вредност за иднината на Македонија. Немало веќе сила која можела да ја попречи славата на Македонците. Ударот на монетарниот систем никој не го издржал. Се реорганизираше економи-

јата, фалангата и монархијата во обединување и власт над Илири, Траки, Пајонци и многу други македонски племиња, кои си нашле место во прогресот на македонската држава. Набрзо паднале Атина и Персија. Сите биле совладани со парите кои Филип II ги внел во економијата со политички цели. Стратег, архонт, цар Филип го придружувале беспрекорните генерали Антипатар, Парменион, Пердика, Линкестите, Молосите и други царски куќи на територијата на Македонија. Истите луѓе му биле војсководители и на Александар. Сите ја следеле Филиповата политика, неменувајќи ништо во создадениот монетарен систем. Тоа се тие стандарди познати како ефект на

ЛУБИЛЕЈНИ СОВРЕМЕНИ МАКЕДОНСКИ ПАРИ

македонските пари во светот. Познати се како први девизи и на тоа се должат многубројните колекции на македонски пари, на македонска бронза, на македонска скулптура во музеите низ светот. Тие заедно го претставуваат македонскиот период на дарба на луѓето од Македонија, кои овековечиле знаење и метод за културен подем на човештвото.

Во Словенија биле откриени шверцери. На цариниците не им биле потребни експерти по археологија, рекле и погодило: "Тоа е македонска бронза од IX и од VIII век пр. н. е."

Се работи и за македонските парични единици и нив сите лесно ги препознаваат. Парите не ја покажуваат само номиналната вредност, туку мерката на вредност на производите. Таа е мерило. Вообичаено мерило, замислен тег во маке-

донскиот систем е талантот. Тоа е еден товар во дисагите на магарето, кое ги отвора сите врати на утврдените градови, како што во шега им велел Филип II на фалангистите, пред некои опседнати градови.

Еден талант тежел 29,6 килограми злато, кое можело лесно да се пренесе во лена торба од пазар до пазар или од град до град. Но, тоа не е вообичаено пазарење туку се работи за девизни пресметки кога требало Македонците да ги збришат другите валути. Поситните пари го реализирале прометот. Тоа биле статери, драхми, мини, оболи. Нивната големина, вредност, тежина, ознаки биле строго стандардизирани. Секое парично мерило, кое го определила македонската држава како парична единица, немало тежина на цел број туку накршување, како израз на сооднос на металите, на цените, на улогата во размената. Ја покривало иридацијата или литењето од употреба. Истенчените пари не ја покажувале намалената тежина, туку одредената мерка втисната во парата.

Талантот не е мерка за 30 кг туку за 29,60 кг, статерот 12,30 гр итн. Во зависност од металот, бронза, сребро или злато, накршувањето било најразновидно. Тоа го изразуваало соодносот на металите и паричните единици. Лирата, франкот, рубљата, сè до наше време се ковале со накршена тежина. Ако се измерат ќе може да се забележи колку се слични во одредувањето на тежината со македонските древни пари. Ниту една пара на себе не носела цел број на тежина. Така одредил Филип II и така останало да се практикува. На пример, сребрената пара на Персеј, 1 драхма е 3,30 грама, тетрадрахмата - 14,94 гр, други се означени со 4,03, 5,28, 6,86, 7,77, 8,14 грама бронза и сосема поинаку ќе добиеле и тежина и вредност ако се ковале од сребро или од злато. Така, парите дополнети со иницијали, монограми, сончеви симболи и лик на царот ни ја раскажуваат вистинската приказна за историјата на древна Македонија.

Тоа што го зацртал Филип II во системот на македонските пари опстојувало и се применувало кај сите македонски династии. Општиот Филипов принцип е применет и во денешните македонски пари, особено кај симболите и во светски размери дополнет со кредити. Функцијата е иста, преку парите, да се контролира и да се насочува економијата на една земја и преку ММФ целото светско стопанство. Гувернерите на банките го заменуваат потписот на царот.

Чувствителноста на живите пари во промет е преголема. Преку ноќ може човек или цела држава да се збогати или да осиромаша. Затоа секое фалсифику-

вање на пари повлекувало смртна казна. Парите во оптек не смеат да бидат ниту повеќе ниту помалку. Цените се уште почувствителни и први ја регистрираат инфлационата тенденција. Секоја чест на македонските банкарни како тие го градат монетарниот систем од ослободувањето на платниот промет од Југославија и како се борат да ја задржат вредноста во криминализацијата на другите системи во државата. Всушност, тоа се криши врз осиромашувањето на народот. Се губат и се продаваат општествени, национални и стратешки објекти. Надвладуваат форми од фаза на колонијален капитализам. Зарем до толку политичарите не ги знаат законите на политичката економија и на економската политика?

Толку ли се неук и лакоми за пари? Сè распродадоа, а не изградија ниту една фабрика. Го разбија единството во производството, трговијата и распределбата, грабајќи секој на своја страна, несогледувајќи го општиот општествен интерес. Имаат најдобар пример за работа со пари кај Филип II, имаат историја од древна Македонија, да се потсетат дека монетарниот систем е огледало на севкупните историски, економски, културни и политички односи во општеството. Нека не мислат дека колапсот во било кој сектор нема да доведе до општ колапс. Транзицијата е само изговор. Политиката, парите, економијата, ресурсите, народот мора да бидат опфатени со исти закони и норми, без да се прават меѓусебни удари. Засега, по сè изгледа, од распаѓање е изземен само монетарниот систем во државата. Најсилен е ударот врз животите на луѓето кои својата работа ја вградиле во создавањето пари. Парите, ладни и немилосрдни, проголтаат милиони невработени и пауперизирани. Да се потсетиме на крвавото законодавство од XVI век и да не го доволеме тоа. Македонија не заслужува таков пад.

На македонските пари прв пат бил ставен лик на жив цар, на Александар. Филип II прв пат создал цврст монетарен систем, базиран врз производни и економски мерки. Македонските пари прв пат во светот се појавиле во функција на девизи и како натрупано богатство. Македонското грне со пари сè уште се откопува на широк простор до каде што оде-

ле и живееле Македонци во период од неколку милениуми. Секоја држава која сака да стане светска сила се огледува во древна Македонија.

Доларот не е Филип статур. Се тресе. Вибрира, се тресе и еврото. Скока те-гот на кантарот со многу жртви и несре-

ќи како што скокаат барелите нафта, унциите злато, вреките жито. Русите ги свртеа вентилите за гас и ја смрзнаа Европа. Сите тие појави се противтежа со жртви за стабилизирање на монетарните системи. Треба да се средат нарушените закони на парите во валути за да можат идните генерации да откопуваат грне со пари спечалени во продуктивни периоди. Тој симбол на богатство, кој го воспоставиле Македонците, го правеле за подобро живеење на поколенијата. Тоа е дел од законите на парите кои нашироко ги развиле разурнувачките параметри. Грнето со пари ја изразува спротивната моќ, да се биде богат со инвенција за создавање материјални добра и видни богатства за разни потреби. Хитлер создал специјална единица за ограбување уметнички антички дела и нумизматика и заврши така што изгуби сè. Вистинските вредности генерациски се создаваат за долго да траат, како македонските пари, македонската бронза, ма-

кедонските скулптури, македонските градиби. Грнето со пари е резерва за задоволување на материјалните и на духовните потреби на народот, со порака умерено трошење за благосостојба на сите, преку правилна употреба на сите функции на парите. Од таму доаѓа влијанието на македонските пари врз водечките народи во светот. Парите се рамнотежа во сè. Во парите се содржи човечкиот труд, според Аристотел. Само тие пари вредат во една држава и во цел свет. Другото, како дошло така пошло.

Македонските пари видени на рака маѓепсуваат со исклучителната убавина. Тие ги содржат сите историски настани. Не се почитуваат иницијалите, имињата, монограмите, градовите со ковачници и симболите уметнички обликувани во минијатура. Тоа е најголем и најбогат артефакт за Македонија. Тоа е причината за секоја нумизматичка колекција во светот да се заштити со македонски пари од најстаро време.

Аминта се оженил со Евридика од Линкестиди и Филип со Олимпија од Епир. И двете принцези со себе донеле симболи за да ги приклучат кон македонското сонце.

Сонцето блесна на парата од 520 г. пред Христа и уште многу сонца блеснаа на сите пари од Македонија.

Листот на дабот од Додона, од времето на Аргонаутите, најде место на македонските пари како дабов венец од молња и стровилок како своевидна апликација на сонцето.

Уште од Александар I во сите пари македонскиот коњаник јава, оди, трча. Со едната рака ги држи уздите, а во десна рака држи копје, палмово гранче или поздравува со лик на десно и крената рака косо кон сонцето. Тој поздрав на коњаникот застапен во парите на Филип II, Александар, Касандар, Деметрис, Филип V, Персеј, продолжува да ја симболизира македонската победа со калиографски монограми и цели имиња на македонските цареви и кога се фараони и кога се императори. Тоа е Македонија претставена низ симболите на парите.

(крај)